

אוניברסיטת בר-אילן
המחלקה למדעי המדינה

**71-364-36 טרור ולוחמה בלתי קונבנציונאלית - תשס"ז – "בני חיל"
ד"ר שלמה שפירא**

דואר אלקטרוני sshpiro@mail.biu.ac.il
שעות קבלה: יום שני 18:00 – 16:00 במשרדי המגמה לתקשורת, בניין 109

מטרות ומבנה

תופעת הטרור התפתחה לאורך מאה השנים האחרונות במדינות רבות והשפיעה על שינויים פוליטיים, יציבות משטרים, משברים ואף מלחמות. לוחמת גרילה אך היא התפתחה במחצית השנייה של המאה ה-20 כצורת מאבק פוליטית חמושה במדינות שונות. ארגוני טרור שואפים להשפיע על נושאים פוליטיים תוך שימוש באלימות ופעולותיהם מהוות איום על משטרים ותהליכים פוליטיים. בשנים האחרונות הפך הטרור לבעיה מרכזית של בטחון הפנים במדינות רבות, לא רק במזרח התיכון אלא גם באזורים רבים בעולם. מדינות רבות מתחבטות בניסיון לפתח מדיניות יעילה של לוחמה בטרור תוך פגיעה מינימלית בזכויות האזרח וחופש הציבור.

הקורס יבחן את התפתחות הטרור במדינות שונות לאורך המאה ה-20 וראשית ה-21, החל מן האנרכיסטים ברוסיה הצארית ומרד חג הפסחא באירלנד וכלה בפעולות העכשוויות של אל-קעידה, החיזבאללה והחמאס. הקורס יבדוק את התפתחותם של ארגוני טרור, את האידיאולוגיות שלהם, דרכי פעולתם ומטרותיהם, את תגובת המדינות השונות לטרור והתפתחות אסטרטגיות לוחמה בטרור, לוחמת גרילה, טרור בלתי-קונבנציונאלי, נשים וטרור, טרור ותקשורת, תגובה צבאית לטרור, תורת האבטחה, וסוגיות נוספות.

מטלות

1. נוכחות והשתתפות פעילה בשעורים תוך הצגת שליטה בחומר הקריאה. נוכחות תיבדק ועל כל היעדרות מעבר להיעדרויות המאושרות על-ידי האוניברסיטה (לא כולל מילואים וכו') עשויות להיות מופחתות נקודות מן הציון הסופי. מצד שני, השתתפות פעילה בדיונים עשויה לשפר באופן משמעותי את הציון. לצורך העשרת הדיונים בכיתה הסטודנטים מתבקשים להביא לכיתה ולמסור למרצה (בתחילת השיעור) קטעי עיתונות אקטואליים העוסקים בענייני טרור או בטחון פנים. על כל סטודנט/ית להביא לפחות שמונה קטעי עיתונות בכל מהלך הקורס (רצוי לפחות ארבעה בכל סמסטר). נא לרשום שם ומספר זהות על קטעי העיתונות. השתתפות פעילה זו תובא גם בחשבון לצורך הציון.
2. **בחינה**. הבחינה תכלול את חומר ההרצאות והקריאה. במהלך ההרצאות יעשה שימוש בחומר אודיו-ויזואלי, יוקרנו קטעי סרטים וכד'. חומר זה מהווה חלק אינטגרלי של הקורס ויוכלל גם בבחינה.
3. **כתיבת תרגיל** על נושא מתוך רשימת נושאים שתחולק בכיתה. היקף התרגיל צריך להיות 5-6 עמי בערך. חובה לאשר את נושא התרגיל עם המרצה לפני סיום הסמסטר הראשון.

הרכב הציון הסופי

65%	בחינה:
15%	השתתפות פעילה:
20%	תרגיל כתוב:

ביבליוגרפיה

- **טרור וגרילה – הגדרות ומושגים**
גנור בועז, "טרורזיזם – הקשיים המושגיים בהגדרתו", **נתיב** (כתב עת למחשבה מדינית חברה ותרבות), 3/1999, עמ' 29-20.
- **טרור וגרילה בפלסטינה**
Zadka Saul, Blood in Zion, London, 1995, Chapter 4 – *Tactics Methods and Operations*, pp. 65-85.
E355 Zad (283464)
- **לוחמת גרילה במלאיה (מלזיה)**
Mackay Donald, The Malayan Emergency 1948-60, London, 1997, pp. 3-17, 63-78.
תדפיס 10504 (1100646) וגם תדפיס 10505 (1100647)
- **טרור המאו-מאו בקניה**

Clayton Anthony, Counter-insurgency in Kenya: A Study of the Military Operations against the Mau Mau, Manhattan (Kansas), 1984, pp. 21-36.

תדפיס 9288 (565334)

• **הצרפתים באלג'יריה – לוחמה בטרור**

Aussaresses Paul, The Battle of the Casbah, New York, 2005, pp. 92-103, 117-123

תדפיס 10507 (1100928)

• **טרור הבריגדות האדומות באיטליה**

Janke Peter (Ed.), Terrorism and Democracy, New York, 1992, Chapter 5 – *Italy: The Problem of Ultra-Leftist Violence*, pp. 135-169.

תדפיס 9289 (565342)

• **טרור פלסטיני לאומני ודתי**

Rubin Barry, Revolution Until Victory? The Politics and History of the PLO, Cambridge (US), 1994, Chapter 3 – *A Bastion in Beirut*, pp. 43-65.

E355.425(A) RUB (247073)

חבקוק יעקב וסלאח שכיב, טירור בשם האיסלאם – פרופיל של תנועת החמא"ס, תל-אביב, 1999, עמ' 137-162.
297.65 חבק.טר (418554)

• **טרור המתאבדים**

שוויצר בועז וגולדשטיין פרבר שרי, אל-קאעדה והגלובליזציה של טרור המתאבדים, מרכז יפה למחקרים אסטרטגיים, 2005, עמ' 28-40.

תדפיס 10475 (1099722)

• **בטחון פנים ותגובת מדינות לטרור**

Jimenez Fernando, "Spain: The Terrorist Challenge and the Government's Response", in Schmid Alex & Crelinsten Ronald, Western Responses to Terrorism, London, 1993, pp. 110-130.

תדפיס 9291 (565322)

Della Porta Donatella, "Institutional Responses to Terrorism: The Italian Case", in Schmid & Crelinsten, 1993, pp. 151-170.

תדפיס 9292 (565491)

Bonner David, "The United Kingdom Response to Terrorism", in Schmid & Crelinsten, 1993, pp. 171-205.

תדפיס 9293 (565495)

Groenewold Kurt, "The German Federal Republic's Response and Civil Liberties", in Schmid & Crelinsten, 1993, pp. 136-150.

תדפיס 9294 (565496)

• **בטחון פנים: כליאה והענשה**

Von Tangen Page Michael, Prisons Peace and Terrorism, Basingstoke (UK), 1998, pp. 19-47.

תדפיס 10512 (1101815)

• **אחריות פוליטית למלחמה בטרור**

Gideon Doron & Boaz Shapira, "Accountability for Secret Operations in Israel", International Journal of Intelligence and Counterintelligence, Vol. 4 No. 3, Fall 1990, pp. 371-382.

כתב עת בספרית מדעי החברה

• **תקשורת וטרור**

Picard Robert, Media Portrayals of Terrorism, Iowa, 1993, pp. 56-79.

303.625 PIC (262752)

Wilkinson Paul, Terrorism versus Democracy: The Liberal State Response, London, 2000, Chapter 9 – *The Media and Terrorism*, pp. 174-187.
363.32 WIL (491367)

Livingston Steven, The Terrorism Spectacle, Boulder (US), 1994, Chapter 5 – *Managing the News and Setting the Agenda*, pp. 81-114.
(18.10.06 הוזמן) אינ

Nacos Brigitte, Terrorism and the Media, New York, 1994, Chapter 3 – *Terrorists and their Goals*, pp. 48-74.
303.625 NAC (292897)

• **טרור ואינטרנט**

Weimann Gabriel, How Modern Terrorism Uses the Internet, United States Institute for Peace Special Report 116, Washington DC, March 2004 (available at www.terror.net)
באינטרנט

• **נשים בטרור**

Cook David, “*Women Fighting in Jihad?*”, Studies in Conflict & Terrorism, Vol. 28, 2005, pp. 375-384.
כתב עת בספרית מדעי החברה וגם כתב עת אלקטרוני וגם תדפיס 10474 (1099721)

מקורות ראשוניים (מסמכים)

- נאומו של ראש הממשלה יצחק רבין בכנסת לאחר פעולת צה"ל באנטבה 1976
- מסקנות ועדת החקירה של הקונגרס האמריקני על פיצוץ מטה המארינס בביירות 1983
- עדותו של פיליפ ווילקוקס, מתאם הפעולות למלחמה בטרור של הממשל האמריקני, בפני הסנאט לגבי פיצוץ המרכז הקהילתי היהודי בבואנוס-איירס ארגנטינה, 1994
- דו"ח מחלקת המדינה האמריקנית על אוסמה בן-לאדן, אוגוסט 1996
- נאומו של שר הפנים של הודו בפרלמנט ההודי לאחר התקפת הטרור על בניין הפרלמנט, דצמבר 2001
- מסקנות ועדת החקירה לבדיקת אירועי 9/11 בארה"ב
- המסמכים מופיעים בספר

Maxwell Bruce, Terrorism: A Documentary History, Washington, 2003.
אינ